

Deo I

Početak rada sa Dreamweaverom MX

- Čas 1   Upoznavanje sa Dreamweaverovim
interfejsom**
- Čas 2   Pravljenje jednostavne web stranice sa
tekstom**
- Čas 3   Planiranje i definisanje projekta**
- Čas 4   Podešavanje linkova: Hyperlinkovi, URL-i,
Anchori i Mailto linkovi**
- Čas 5   HTML je zabavan! Pregledavanje i
podešavanje HTML-a**

Čas

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

SIGURNA SAM DA JEDVA ČEKATE DA NAPRAVITE PRELEPE I ZABAVNE WEB sajtove, koje ćete sa zadovoljstvom pokazati prijateljima, rođacima i kolegama sa posla. Ipak, prvo treba da se upoznate sa Dreamweaverovim interfejsom i mnoštvom funkcija koje će Vam pomoći da postanete uspešni u stvaranju web sadržaja.

Ako ste već koristili druge programe Macromedie, kao što su Flash MX ili Fireworks MX, prepoznaćete standardne elemente interfejsa, kao panele i inspectore. Ako ste radili sa prethodnim verzijama Dreamweavera, najbolje je da na brzinu pregledate sadržinu ovog časa i upoznate se sa uzbudljivim promenama koje je Macromedia napravila u Dreamweaveru. Ovaj čas sadrži pregled važnih koncepata koje ćete koristiti u sledećim časovima u pravljenju web stranica.

U ovom času ćete naučiti:

- Hardver i softver koji Vam je potreban za rad sa Dreamweaverom
- Kako da instalirate demo verziju Dreamweavera
- Kako da koristite Dreamweaverov interfejs
- Kako da radite sa panelima, inspectorima i prozorima

Upoznavanje sa Dreamweaverom

Dreamweaver je kompletan program za web stvaralaštvo-*HTML (Hypertext Markup Language)* editor, program za autorstvo i stvaranje dinamičkih web stranica. Sve su te funkcije sadržane u jednom programu. Web stranice se prave korišćenjem HTML-a, ali se skoro sve može uraditi bez ikakvog znanja HTML-a. Ako želite da napravite web stranice profesionalnog kvaliteta, uključujući i pravljenje skripta, Dreamweaver Vam upravo to omogućava.

HTML je jezik kojim se prave web stranice. Sastoji se od uparenih oznaka sadržanih u okviru uglastih zagrada (<>). Oznake obuhvataju objekte na web stranicama, kao na pr. tekst, ili stoje same. Na primer, HTML kod, koji čini tekst zadebljanim je sledeći: zadebljani tekst. Ove oznake su primer uparenih oznaka. Oznaka kojom se završava neka celina uvek počinje kosom crtom. Ostale oznake, kao na primer oznaka za postavljanje slike na web stranicu, su jednostruke oznake: .

Dreamweaver je *WYSIWYG* (what you see is what you get-ono što vidiš je ono što dobijaš) web editor, koji je u isto vreme veoma moćan i veoma jednostavan za upotrebu. Omogućava stvaranje novih web stranica, ali i uvoz i editovanje već postojećih. Dreamweaver neće promeniti ni poremetiti kod web stranice. Jedna od najpopularnijih mogućnosti Dreamweavera je oduvek bila mogućnost da ostavi već napravljene web sajtove nepromenjenima. Programeri Macromedie, kompanije koja je napravila Dreamweaver, nazivaju tu mogućnost "*Roundtrip HTML*".

Dreamweaver je takođe i program za *kompletno autorstvo*. To znači da on omogućava obuhvatanje grupe stranica koje sadrže interaktivnost i animacije. Na taj način se mogu napraviti kompletne aplikacije. Iako Dreamweaver može da se koristi kao običan HTML editor, on može da se koristi i za stvaranje multimedijalnih aplikacija. Možete, naravno, samo da editujete HTML uz pomoć Dreamweavera, ali i da osmislite i napravite u njemu kompletan doživljaj za korisnike sajta.

Dreamweaver MX omogućava pravljenje dinamičkih web stranica, jer obuhvata funkcije programa Macromedia Dreamweaver UltraDev 4. Dinamičke web stranice se stvaraju korišćenjem skripta koje se izvršavaju na serveru, a pri tome je neophodno da razumete tehnologiju servera i druge napredne funkcije ovog i drugih programa. Iako te funkcije nisu opisane u ovoj knjizi, to ne znači da ne treba da postanu deo vaših interesa. Pogledajte Dodatak B i pronađite u njemu knjige i web sajtove koji sadrže uputstva za pravljenje dinamičkih web stranica u Dreamweaveru. U ovoj knjizi su navedena neka osnovna uputstva, ali ćete iz nje naučiti kako da napravite samo obične web stranice (one koje ne sadrže skripte koje se izvršavaju na serveru).

Instaliranje programa

Dreamweaver se instalira na standardan način u Windows ili Macintosh okruženju. Program za instaliranje pravi sve neophodne direktorijume i fajlove koji su neophodni za rad Dreamweavera. Prilikom instalacije Dreamweavera takođe će se instalirati Macromedia Extension Manager, program koji pomaže u instaliranju dodataka za Dreamweaver preuzetih sa Interneta.

Hardverski i softverski zahtevi

U Tabeli 1.1 je naveden hardver i softver koji je potreban za rad Dreamweavera.

Tabela 1.1 Hardverski i softverski zahtevi za rad Dreamweavera

Windows 95/NT	Macintosh
Intel Pentium II procesor ili ekvivalentno tome 166+ MHz	Power Mac G3 ili bolji
Windows 98 SE Windows 2000	Mac OS 9.1, 9.2.1 ili OS 10.1
Windows Me, Windows NT ili Windows XP	MRJ 2.2 (za Flash dugmad)
96 MB RAM (preporučljivo 128)	96 MB RAM (preporučljivo 128)
275 MB slobodne memorije na hard disku	275 MB slobodne memorije na hard disku
256 kolor monitor rezolucije 800x600 (preporučljivo 1024x768, milioni boja)	256 kolor monitor rezolucije 800x600 (preporučljivo 1024x768, milioni boja)
Netscape Navigator ili Internet Explorer 4.0 ili novije verzije	Netscape Navigator ili Internet Explorer 4.0 ili novije verzije

Pribavljanje demo verzije Dreamweavera

Macromedia je kompanija koja pravi i prodaje Dreamweaver. Oni nude demo verziju ovog programa koju možete isprobati i odlučiti da li želite da ga kupite. Demo verziju možete preuzeti sa Interneta na adresi www.macromedia.com/software/dreamweaver/trial/.

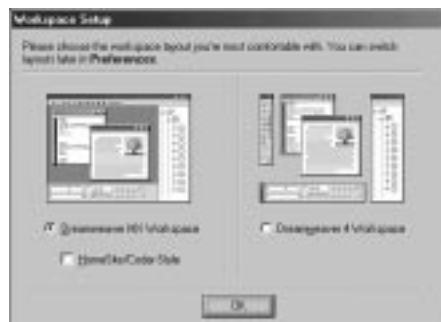
Upoznavanje sa radnom površinom u Dreamweaveru

Kada prvi put pokrenete Dreamweaver u Windowsu možete da birate između radne površine Dreamweavera MX ili Dreamweavera 4, prethodne verzije ovog programa. Oni koji su već navikli na rad u Dreamweaveru 4 verovatno će izabrati da koriste interfejs tog programa. Ja svim korisnicima savetujem da isprobaju rad u Dreamweaveru MX. Svi primeri i objašnjenja u ovoj knjizi se odnose na rad u Dreamweaver MX okruženju.

Ako ste već izabrali izgled radne površine programa, ali biste želeli da ga promenite, to možete da uradite komandom Preferences u meniju Edit. Odaberite kategoriju General, prikazanu na slici 1.1, i kliknite na dugme Change Workspace. Pojaviće se okvir za dijalog koji ste videli prilikom prvog startovanja programa, u kojem ćete moći da promenite izgled radne površine. Polje za potvrdu HomeSite/Coder-Style omogućava da izaberete da se paneli nalaze na levoj ili desnoj strani ekrana. Korisnici na Macintoshu nemaju mogućnost biranja ni menjanja izgleda radne površine, a Dreamweaver MX će uvek imati radnu površinu sa "lebdećim" panelima.

Slika 1.1

Možete da birate između Dreamweaver MX i Dreamweaver 4 radne površine komandom Preferences

Pokrenite Dreamweaver MX i počnite sa proučavanjem interfejsa. Verovatno ćete odmah ugledati Welcome prozor, koji sadrži nekoliko linkova za pribavljanje informacija o Dreamweaveru MX. Kada budete imali vremena, istražite te linkove. Za sada zatvorite taj prozor; možete ponovo da ga otvorite komandom Welcome iz menija Help.

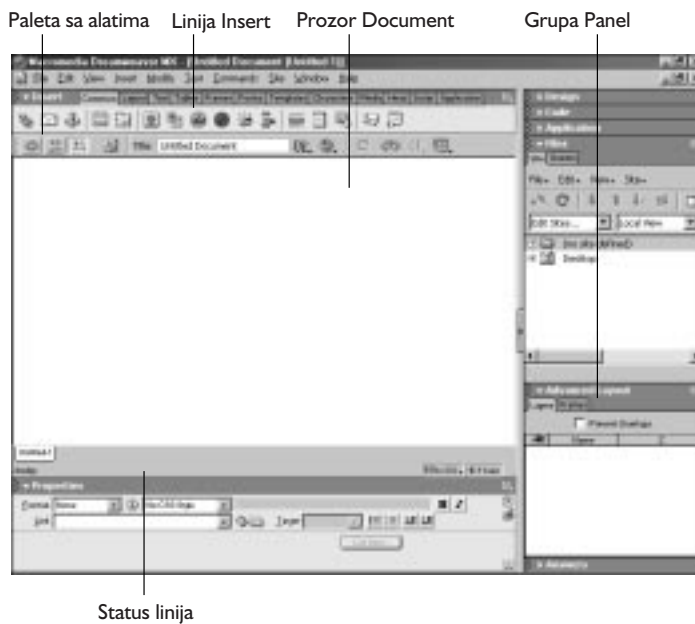
Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

Kada pokrenete Dreamweaver MX za Windows, primetićete prazno belo polje pod nazivom *prozor Document*. Na njemu je prikazana web stranica koju pravite onako kako će izgledati u web čitaču. Prozor Document je sa desne strane oivičen panelima, prikazanim na slici 1.2. Ti paneli Vam omogućavaju da modifikujete i organizujete elemente web stranice. Prozor Document, paneli i drugi elementi koje ćete uskoro upoznati, grupisani su zajedno u interfejsu.

Kada pokrenete Dreamweaver MX za Macintosh, takođe ćete videti Document prozor, prikazan na slici 1.3. Verzija Dreamweavera MX za Macintosh sadrži panele koji "lebde" iznad prozora Document. Lebdeći paneli mogu da se postave na bilo koje mesto na ekranu. Verzije Dreamweavera MX za Windows i Macintosh imaju male razlike u izgledu, ali imaju potpuno iste funkcije i mogućnosti.

Slika 1.2
Radna površina Dreamweavera MX sadrži prozor Document i panele

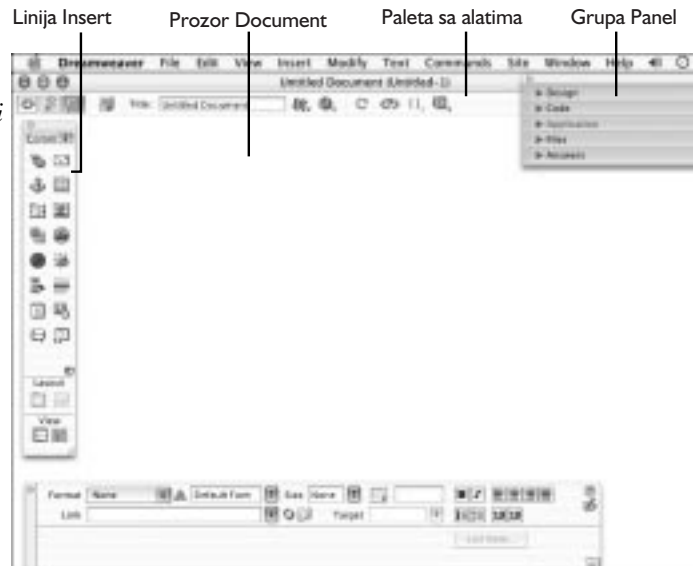

Čas 1

Slika 1.3

Radna površina Dreamweavera MX na Macintoshu sadrži panele koji "lebde" iznad prozora Document

Prozor Document

Prozor Document sadrži naslovnu liniju, liniju menija, liniju Insert (Windows) i paletu sa alatima u gornjem delu. Naslovna linija sadrži ime programa-Macromedia Dreamweaver MX-naziv fajla i naziv web stranice koja je trenutno otvorena. Ovaj naziv će se pojaviti i kada stranica bude otvorena u web čitaču. Osobine stranice i način određivanja naziva stranice su objašnjeni u sledećem času. Naziv fajla se nalazi sa desne strane i uokviren je uglastim zagrada.

Linija Insert (Insert Bar)

Linija Insert se nalazi direktno ispod linije menija u Windowsu, a na Macintoshu je "lebedeći" panel. Sadrži dugmad za postavljanje elemenata web stranice, kao što su slike, tabele, formulari i hiperlinkovi. Možete da kliknete ili prevučete dugme da biste postavili objekat na web stranicu.

Insert linija sadrži veliki broj kartica, koje Vam omogućavaju da izaberete vrstu objekata. Po unapred definisanom podešavanju postoji dvanaest kartica: Common, Layout, Text, Tables, Frames, Forms, Templates, Characters, Media, Head, Script i Application. Da biste videli koji objekti se nalaze u okviru neke kartice, kliknite na karticu. Na Macintoshu postoji meni u gornjem desnom uglu panela Insert, koji prikazuje listu različitih kategorija objekata. Možete da promenite orijentaciju (horizontalnu ili vertikalnu) lebedećeg panela Insert pritiskanjem ikonice Orientation u donjem desnom uglu panela.

U tabeli 1.2 su nabrojani i opisani svi objekti koji se nalaze na liniji Insert. Ukratko su i opisani svi objekti na liniji Insert, osim objekata na kartici Application, jer se oni koriste isključivo za stvaranje dinamičkih web stranica. Objekti na kartici Layout se nalaze u donjem delu lebdećeg panela Insert na Macintoshu. Dok proučavate ovu listu, upoznajte se sa tipovima objekata i sadržajem koji možete dodati web stranicama u Dreamweaveru.

Tabela 1.2 Linija Insert

Ikona	Ime ikone	Opis
Kartica Common		
	Hyperlink	Postavlja hiperlink sa tekstem i pozicijom linka.
	E-mail Link	Postavlja hiperlink koji pokreće praznu e-mail poruku adresiranu na unapred određenu e-mail adresu.
	Named Anchor	Postavlja named anchor na mesto gde se nalazi kursor. Named anchor služi za postavljanje hiperlinka u okviru istog fajla.
	Table	Postavlja tabelu na mesto gde se nalazi kursor.
	Layer	Pretvara kursor u alatku marquee za crtanje sloja u prozoru Document.
	Image	Postavlja sliku na mesto gde se nalazi kursor.
	Image Placeholder	Postavlja držač slike.
	Fireworks HTML	Postavlja HTML izvezen iz Macromedia Fireworks na mesto gde se nalazi kursor
	Flash	Postavlja Macromedia Flash film na mesto gde se nalazi kursor
	Rollover Image	Zahteva dve slike. Jedna slika stalno stoji na stranici, a druga se pojavljuje kada korisnik pređe kursorom preko nje na stranici.
	Navigation Bar	Postavlja grupu sličica-dugmadi koja se koriste za navigaciju kroz web sajt.

Čas I

Horizontal Rule Postavlja horizontalni klizač.

Date Postavlja trenutni datum na mesto gde se nalazi kursor.

Tabular Data Postavlja tabelu na mesto gde se nalazi kursor, sa podacima iz odabranog fajla.

Comment Postavlja komentar.

Tag Chooser Omogućava odabir oznake iz menija sa svim raspoloživim oznakama.

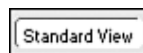
Kartica Layout

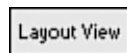
Table Postavlja tabelu na mesto gde se nalazi kursor (isto kao i u kartici Common).

Layer Pretvara kursor u krstić kojim se crta sloj u prozoru Document (isto kao i u kartici Common).

Standard view Prikazuje tabelu u standardnom izgledu.

Layout view Prikazuje tabelu sa ćelijama koje se mogu odabrati. Tabela je uokvirena zelenom, a ćelije plavom bojom.

Draw Layout Table Crta tabelu u prikazu Layout.

Draw Layout Cell Crta ćeliju tabele u prikazu Layout.

Kartica Text

Font Tag Editor Otvara prozor Font Tag Editor za podešavanje oznake za font.

Bold Označeni tekst čini zadebljanim.

Italic Označeni tekst čini zakrivljenim.

Strong Označenom tekstu dodeljuje osobinu strong (zadebljan).

Emphasis Označeni tekst čini naglašenim (zakrivljenim).

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

	Paragraph	Označeni tekst pretvara u poseban pasus.
	Blockquote	Označenom tekstu dodeljuje poravnanje blockquote.
	Preformatted	Označeni tekst čini preformatiranim.
	Heading 1	Označenom tekstu dodeljuje status naslova veličine 1.
	Heading 2	Označenom tekstu dodeljuje status naslova veličine 2.
	Heading 3	Označenom tekstu dodeljuje status naslova veličine 3.
	Unordered List	Označeni tekst pretvara u neuređenu bulleted listu.
	Ordered List	Označeni tekst pretvara u uređenu numerisanu listu.
	List Item	Označeni tekst ubacuje u uređenu ili neuređenu listu.
	Definition List	Pravi definisanu listu.
	Definition Term	Pravi definisani pojam u okviru definisane liste.
	Definition Description	Pravi definisani opis u okviru definisane liste.
	Abbreviation	Dodaje tekst na skraćenice radi boljeg pronalaženja u web pretraživačima.
	Acronym	Dodaje kompletan tekst akronimu radi boljeg pronalaženja u web pretraživačima.
Kartica Tables		
	Table	Postavlja tabelu na mesto gde se nalazi kursor (isto kao i u kartici Common).
	Table Tag	Postavlja oznaku table (vidljivo samo u prikazu Code).

Čas I

Table Row

Postavlja oznaku tr (vidljivo samo u prikazu Code).

Table Header

Postavlja oznaku th (vidljivo samo u prikazu Code).

Table Data

Postavlja oznaku td (vidljivo samo u prikazu Code).

Caption

Postavlja oznaku caption (vidljivo samo u prikazu Code).

Kartica Frames

Left Frame

Pravi frejm na levoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor.

Right Frame

Pravi frejm na desnoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor.

Top Frame

Pravi frejm iznad onog u kome se trenutno nalazi kursor.

Bottom Frame

Pravi frejm ispod onog u kome se trenutno nalazi kursor.

Bottom and Nested Left

Pravi frejm na levoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje još jedan frejm ispod.

Bottom and Nested Right

Pravi frejm na desnoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje još jedan frejm ispod.

Left and Nested Bottom

Pravi frejm ispod onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje još jedan frejm na levoj strani.

Right and Nested Bottom

Pravi frejm ispod onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje još jedan frejm na desnoj strani.

Top and Bottom

Pravi frejm ispod i iznad onog u kome se trenutno nalazi kursor.

Left and Nested Top

Pravi frejm iznad onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje frejm na levoj strani.

Right and Nested Top

Pravi frejm iznad onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje frejm na desnoj strani.

Top and Nested Left

Pravi frejm na levoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje frejm iznad.

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

	Top and Nested Right	Pravi frejm na desnoj strani od onog u kome se trenutno nalazi kursor i dodaje frejm iznad.
	Frameset	Postavlja oznaku frameset (vidljivo samo u prikazu Code).
	Frame	Postavlja oznaku fram (vidljivo samo u prikazu Code).
	Floating Frame	Postavlja oznaku iframe (vidljivo samo u prikazu Code).
	No Frames	Postavlja oznaku noframes u HTML kod, da bi web čitači koji ne podržavaju frejmove mogli da prikažu stranicu.
Kartica Forms		
	Form	Postavlja formular na mesto gde se nalazi kursor.
	Text Field	Postavlja tekstualno polje.
	Hidden Field	Postavlja skriveno polje.
	Textarea	Postavlja oblast za unos teksta.
	Check Box	Postavlja polje za potvrdu.
	Radio Button	Postavlja okruglo polje za odabir.
	Radio Group	Postavlja grupu povezanih okruglih polja za odabir.
	List/Menu	Postavlja padajući meni.
	Jump Menu	Postavlja meni Jump, uobičajen alat za omogućavanje korisnicima da posete više hiperlinkova.
	Image Field	Postavlja image field na sliku, što omogućava da se slika ponaša kao dugme.
	File Field	Postavlja file field, što omogućava da korisnik pošalje fajl na server.

Čas I

Button Postavlja dugme.

Label Dodeljuje natpis odabranom elementu formulara.

Fieldset Grupiše polja u formularu da bi ona bila dostupna nevizuelnim web čitačima.

Kartica Templates

Make Template Pravi od otvorene stranice šablon (template) za Dreamweaver.

Make Nested Template Pravi od otvorene stranice ugnežđeni šablon za Dreamweaver.

Editable Region Određuje u kreiranom šablonu oblast koja se može editovati.

Optional Region Postavlja opcionu oblast u šablon, koja može da se napravi vidljivom ili nevidljivom.

Repeating Region Postavlja oblast koja se ponavlja u šablon.

Editable Optional Region Postavlja u šablon opcionu oblast koja se može editovati.

Repeating Table Postavlja tabelu koja se ponavlja u šablon i određuje koja polja se mogu editovati.

Kartica Characters

Line Break Postavlja prekid reda (<BR>) na mesto gde se nalazi kursor.

Nonbreaking Space Postavlja razmak koji ne dopušta razdvajanje.

Left Quote Postavlja levi interpunkcijski znak navoda.

Right Quote Postavlja desni interpunkcijski znak navoda.

Em-Dash Postavlja crticu.

Pound Postavlja valutni simbol funte.

Yen Postavlja valutni simbol jena.

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

	Euro	Postavlja valutni simbol evra.
	Copyright	Postavlja simbol za autorsko pravo.
	Registered	Postavlja simbol za patentiran zaštitni znak.
	Trademark	Postavlja simbol za zaštitni žig.
	Other Character	Otvora meni sa specijalnim karakterima sa kojeg možete odabrati sve ostale ponuđene karaktere.
Kartica Media		
	Flash	Postavlja Macromedia Flash film na mesto gde se nalazi kursor.
	Flash Button	Postavlja neki od ponuđenih Macromedia Flash dugmadi na mesto gde se nalazi kursor.
	Flash Text	Postavlja Flash tekst koji možete da editujete i pravi fajl Flash.
	Shockwave	Postavlja Shockwave film (Macromedia Director film pripremljen za Internet) na mesto gde se nalazi kursor.
	Applet	Postavlja Java skript na mesto gde se nalazi kursor.
	Param	Postavlja oznaku koja Vam omogućava da upišete parametre za skript ili ActiveX.
	ActiveX	Postavlja ActiveX na mesto gde se nalazi kursor.
	Plugin	Postavlja bilo koji fajl koji zahteva plug-in za web čitač.
Kartica Head		
	Meta	Postavlja meta oznake na web stranicu.
	Keywords	Postavlja ključne reči u meta oznake da bi stranica koju pravite bila lakše identifikovana na Internetu.
	Description	Postavlja Description meta oznaku.
	Refresh	Postavlja meta oznaku Refresh na web stranicu. Ova oznaka određuje za koliko sekundi će web

Čas 1

Base

stranica preći na drugu web stranicu ili se ponovo učitati.

Postavlja oznaku Base na web stranicu, što omogućava da odredite početni URL ili ciljani prozor.

Link

Postavlja adresu spoljnog fajla, obično skripta ili style sheet fajla.

Kartica Script

Script

Postavlja skriptovan kod na mesto gde se nalazi kursor.

Noscript

Postavlja oznaku noscript u HTML, čime obezbeđuje da i web čitači koji ne podržavaju skriptove mogu da prikažu stranicu.

Server-side Include

Postavlja fajl koji sadrži informacije za server.

Kartica Layout na liniji Insert omogućava da birate između dva prikaza: Standard i Layout (dugmad za biranje Standard i Layout prikaza se na Macintoshu nalaze na dnu linije Insert). Prikaz Standard je prikaz u kojem ćete najčešće raditi u Dreamweaveru. Dva dugmeta na levoj strani od dugmadi Standard su Table i Layer, koji su aktivni u prikazu Standard. Kada koristite Layout prikaz, dva dugmeta sa desne strane od dugmadi Layout su aktivna (gornji red na Macintoshu). To su dugmad Draw Layout Cell i Draw Layout Table. Prikaz Layout je objašnjen u času 12, "Dizajniranje web stranice korišćenjem tabela" i u času 14, "Korišćenje dinamičkog HTML-a i slojeva". Za sada ćemo ostati u prikazu Standard.

Paleta sa alatkama

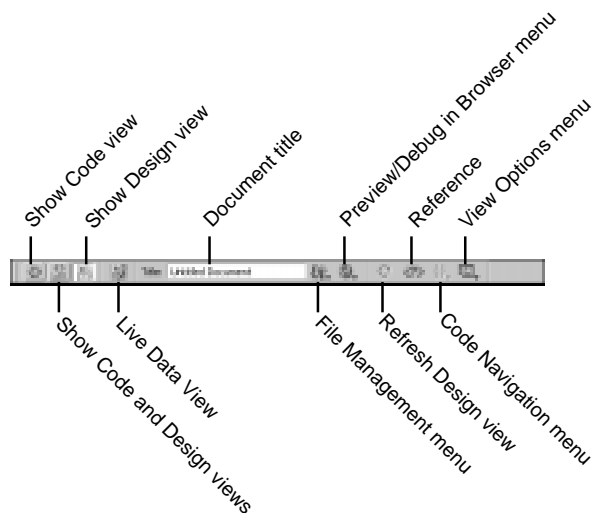
Paleta sa alatkama omogućava brz pristup važnim komandama. Ako ona nije vidljiva u prozoru Document, odaberite komandu Toolbar iz menija View i opciju Document. Tri dugmeta na levoj strani palete sa alatkama omogućavaju biranje između prikaza Code, Design i kombinovanog prikaza Code i View (prikazano na slici 1.4). Kada je aktivan prikaz Code (prikaz podeljenog ekrana), dugme Refresh Design View omogućava da u prikazu Design odmah vidite rezultate promena koje ste napravili u kodu u prozoru Document.

Slika 1.4

Paleta sa alatima sadrži komande koje se najčešće upotrebljavaju u Dreamweaveru

Napomena

Dugme Live Data View omogućava da pregledate podatke iz baze podataka u okviru Dreamweavera kada pravite dinamičke web stranice.

Pored dugmadi koja kontrolišu prikaze, nalazi se tekstualno polje u kome se određuje naziv web stranice (unapred određen (default) naziv, Untitled document, nije baš zanimljiv). Postoje četiri padajuća menija u paleti sa alatima: meni File Management, Preview/Debug in Browser, Code Navigation (aktivan samo u prikazu Code) i meni View Options. Meni File Management sadrži komande vezane za rad sa fajlovima, kao npr. upoređivanje fajlova na serveru i van njega. Ove komande su objašnjene u času 21, "Održavanje i postavljanje projekta". Meni Preview/Debug in Browser omogućava brz pristup listi web čitača koje ste odredili za pregled web stranica. Web stranicu možete da pregledate i odstranite greške u čitaču koristeći komande iz ovog menija (za one koji dobro poznaju JavaScript).

Dugme Reference startuje komplet uputstava za CSS (Cascading Style Sheets), HTML i JavaScript. Ova uputstva sadrže objašnjenja za HTML oznake, JavaScript objekte i CSS stilove, kao i za jezike za skripte koje se izvršavaju na serveru, ukoliko se zainteresujete za to.

Dugme Code Navigation je aktivan samo kada radite u kodu. U prikazu Design, meni Options omogućava da uključite opcije za menjanje izgleda interfejsa, kao što su okvir, lenjir i pomoćna mreža (borders, rulers i grid). U prikazu Code, meni Options omogućava da izaberete izgled koda. Postoji i dodatna komanda u meniju View Options, koja omogućava postavljanje panela Design View na gornju ili donju ivicu prozora u prikazu Code.

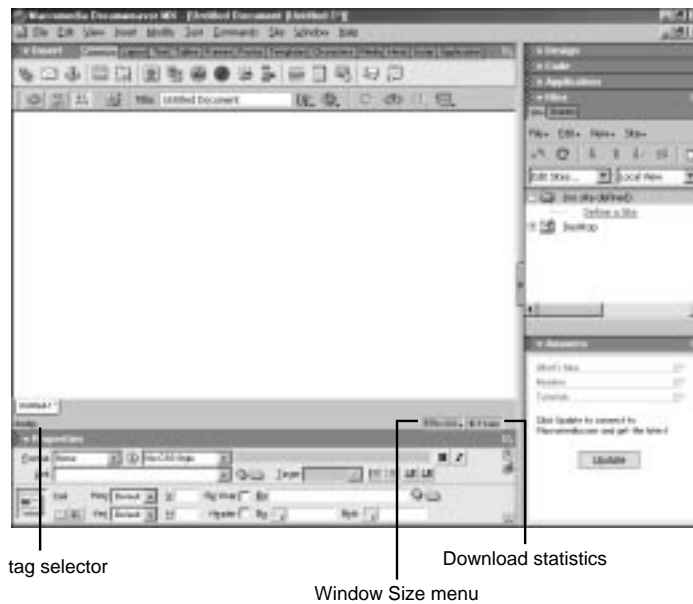
Statusna linija (The Status Bar)

Prozor Document u Dreamweaveru ima statusnu liniju u donjem delu ekrana, na kojoj možete odabirati HTML oznake (Tag Selector), padajući meni Window Size i statistiku za preuzimanje sa Interneta, što je prikazano na slici 1.5. Ove alatke su vrlo korisni dodaci koje ima ova verzija Dreamweavera, a omogućavaju produktivan i zanimljiv rad u dizajniranju za Internet.

Tag Selector na levoj strani u dnu prozora Document omogućava lak pristup HTML kodu koji definiše parametre svih objekata na ekranu. Na primer, na slici 1.6 prikazana je slika koja se nalazi u ćeliji tabele. Tag Selector omogućava odabir bilo koje HTML oznake koja kontroliše taj objekat. Oznaka koja je trenutno odabrana je prikazana zadebljanim slovima u Tag Selectoru.

Slika 1.5

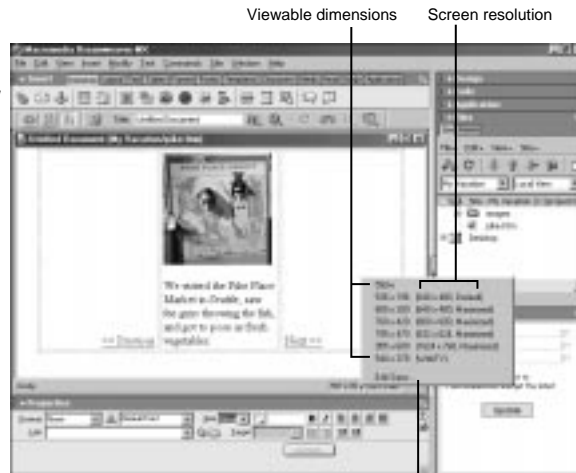
Statusna linija sadrži alatke koje omogućavaju dobijanje informacija o web stranici

Slika 1.6

Tag Selector prikazuje sve HTML oznake koje kontrolišu odabrani objekat

Savet

Tag Selector će biti detaljnije objašnjen u času 16, "Određivanje skripta pomoću panela Behaviors", kada budete određivali ponašanje objekata, kao i u času 17, "Dodavanje naprednih ponašanja: Drag Layer". Ako dodeljujete ponašanje oznakama, ponekad je teško odabrati oznake, posebno oznaku <body>, koja sadrži HTML kod čitave stranice. Tag Selector omogućava da lako odaberete kod za čitavu stranicu pritiskom na oznaku <body>.

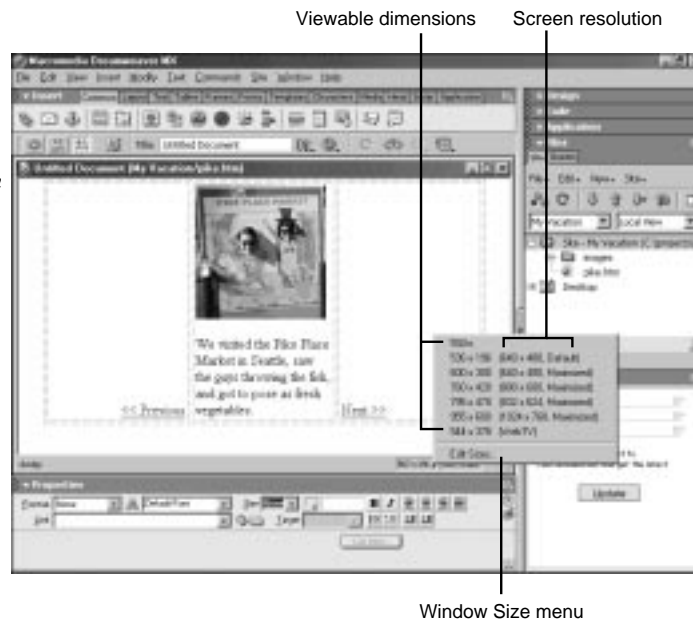
Padajući meni Window Size pomaže u određivanju rezolucije ekrana za koji pravite stranicu tako što promenite veličinu prozora Document. Važno je da ono što napravite dobro izgleda i u niskoj (640x480) i u visokoj rezoluciji. Zato padajući meni Window Size (Slika 1.7) omogućava brzu promenu veličine prozora Document, da biste videli izgled stranice koju pravite u određenoj rezoluciji. Ovaj padajući meni možete da koristite samo kada je prozor Document proširen.

Čas 1

Slika 1.7

Meni Window Size menja veličinu ekrana, prikazujući kako će stranica izgledati u različitim rezolucijama ekrana

Značenje veličina koje možete da odaberete u meniju Window Size:

- Veličine na desnoj strani (u uglastim zagradama) predstavljaju rezoluciju ekrana.
- Brojevi na levoj strani su pretpostavljene dimenzije prozora web čitača. One su manje od rezolucije ekrana jer interfejs web čitača (dugmad i meniji, na primer) zauzima prostor. Na primer, kada je rezolucija monitora 640x480, oblast za prikazivanje stranice je samo 536x196 piksela.

Savet

Možete da promenite te veličine odabirajući poslednju komandu u pomoćnom (pop-up) meniju Window Size, komandu Edit Sizes. Njome prelazite u kategoriju Status Bar u meniju Preferences, gde možete da odredite željenu veličinu prozora.

Brzina konekcije je često veoma važna u ovom poslu, pa je dobro znati barem približnu veličinu fajla i vreme koje je potrebno za učitavanje stranice koju pravite. Procena vremena za učitavanje je prikazana u statusnoj liniji, a izračunata je na osnovu modema koji je određen u kategoriji Status Bar u meniju Preferences. Unapred određena vrednost (default) je 28.8 Kbps. Ovu vrednost možete da promenite u 56 Kbps ili bilo koju drugu vrednost, zavisno od Vaše procene brzine konekcije kojom raspoložu posetioci stranice koju pravite. Dreamweaver pri izračunavanju veličine fajla i vremena potrebnog za učitavanje stranice uzima u obzir slike i sve ostale elemente na stranici.

Savet

Ako želite da napravite prečice do panela koje najviše koristite, uključite Launcher u meniju Preferences (u okviru osnovnog menija Edit). Odaberite kategoriju Panels i izaberite polje za potvrdu pored Show Icons in Panels and Launcher. Pojaviće se linija Launcher na desnoj strani linije Status. U okviru kategorije Panels možete da odredite i koji paneli će se nalaziti u liniji Launcher.

Paneli i inspektori

U panelima i inspektorima određujete osobine, panele, pravite animacije i dodajete funkcionalnost web stranicama. Većinu komandi u Dreamweaveru možete da izaberete na više mesta, obično u menijima i panelima. Paneli u Dreamweaveru se dele na panele sa karticama, pored prozora Document (Windows), i na lebdeće panele iznad prozora Document (Macintosh).

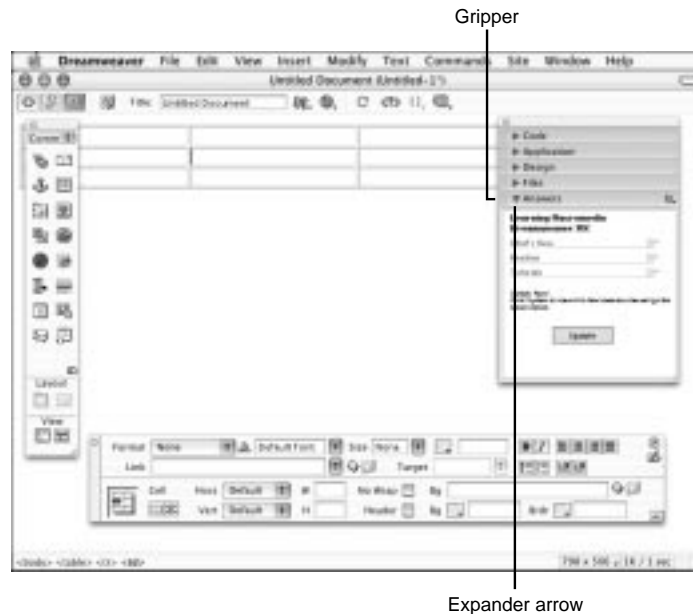
Ako je panel otvoren, komanda za njegovo otvaranje je štiklirana u meniju Windows. Da biste zatvorili panel ili inspektor ukinite znak za štikliranje u meniju Window. Nazivi komandi u meniju Window mogu biti malo drugačiji od imena panela ili inspektora koje otvaraju. Na primer, komandom Properties se otvara Property Inspector.

Panel ili inspektor možete da proširite ili skupite pritiskom na strelicu sa leve strane naziva panela, kao što je prikazano na slici 1.8. Odmah sa leve strane strelice nalazi se alat za hvatanje (gripper). Možete da odvojite panel alatom za hvatanje, odvlačeći ga od ostalih panela. Da biste vratili panel nazad, treba da panel dovučete do ostalih. U trenutku pripajanja ostalim panelima, crna linija će biti vidljiva na mestu gde će se panel smestiti čim pustite taster miša.

Čas 1

Slika 1.8
*Panele širite i
skupljate uz pomoć
strelice*

Da biste promenili dimenzije panela, povucite liniju između panela i prozora Document. Ako želite da promenite dimenziju samo jednog panela, pomerite kursor na rub panela i povucite njegove ivice do postizanja željene veličine. Korisnici Windowsa mogu da koriste i dugme Collapse, prikazan na slici 1.9, koji se nalazi na liniji koja odvaja prozor Document od panela, da bi njime proširivali i skupljali prostor sa panelima.

Property Inspector

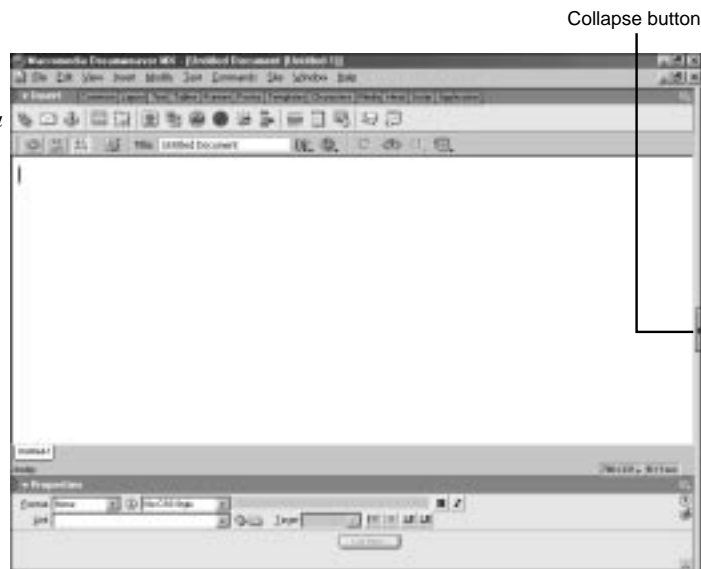
Property Inspector prikazuje sve osobine trenutno odabranog objekta. On je kao kameleon: izgledaće drugačije kada prikazuje osobine drugačijeg objekta na web stranici. Na primer, kada je odabran tekst na stranici, Property Inspector prikazuje osobine teksta, kao što je prikazano na slici 1.10. Na Slici 1.11 je odabrana slika na stranici, pa Property Inspector prikazuje njene osobine.

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

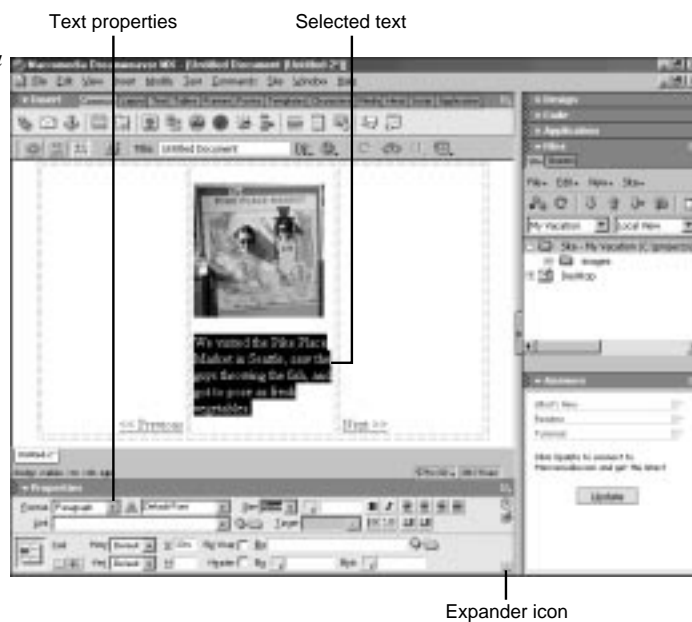
Slika 1.9

Dugme Collapse uklanja prostor sa panelima, što ostavlja više mesta za prozor Document

Slika 1.10

Property Inspector na ovoj slici prikazuje osobine teksta na stranici

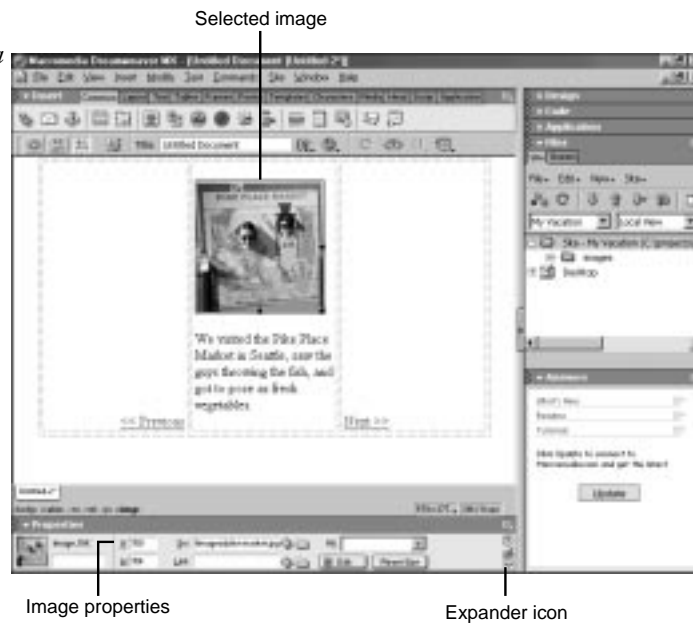

Čas 1

Slika 1.11

Property Inspector na ovoj slici prikazuje osobine slike na stranici

Property Inspector možete da proširite uz pomoć ikonice Expander, da biste imali pristup svim osobinama odabranog objekta. To činite pritiskom na strelicu za proširivanje u donjem desnom uglu Property Inspector. Na slici 1.10 strelica je usmerena prema gore jer je Property Inspector proširen, a na slici 1.11 je usmerena prema dole jer je Property Inspector sužen.

Padajući meniji

Nekim korisnicima je lakše da rade sa komandama iz menija (ja lično volim prečice sa tastature), dok je nekima lakše da pritiskaju ikonice. Za one prve, u ovom odeljku je opisana organizacija menija u Dreamweaveru. Meniji File i Edit (slika 1.12) su standardni meniji u većini programa. Meni File sadrži komande za otvaranje, snimanje, uvoz i izvoz fajlova. Meni Edit sadrži komande Cut, Copy i Paste, kao i komande Find and Replace i Preferences. Mnogi elementi interfejsa Dreamweavera mogu biti promenjeni korišćenjem komande Preferences. Na Macintoshu se ta komanda nalazi u glavnom meniju Dreamweaver.

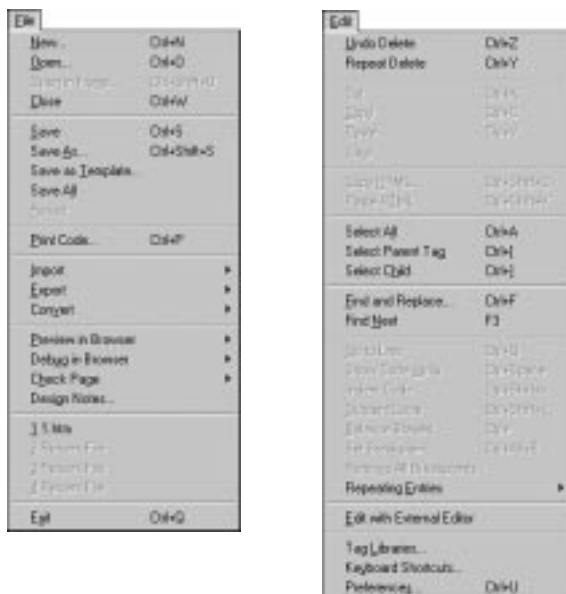

Upoznavanje sa Dreamweaverovim interfejsom

Slika 1.12

Meniji *File* i *Edit* sadrže komande koje su uobičajene u većini programa, kao i nekoliko specifičnih Dreamweaverovih komandi

Meni *View* (slika 1.13) uključuje i isključuje prikaz sadržaja head dela HTML koda, nevidljivih elemenata, slojeva, tabela i granica frejmova, statusnu liniju i mapu slika. Da li se neki od ovih elemenata trenutno prikazuje ili ne možete da vidite po znaku za štikliranje sa leve strane komande. U ovom meniju se još nalaze komande za uključivanje i isključivanje lenjira (ruler) i pomoćne mreže (grid), prikazivanje plugina i slike za preslikavanje (tracing image). Komanda *Prevent Layer Overlaps* se takođe nalazi u okviru ovog menija. Rad sa slojevima je opisan u času 14.

Slika 1.13

Meni *View* sadrži komande za uključivanje i isključivanje prikaza elemenata Dreamweaverovog interfejsa

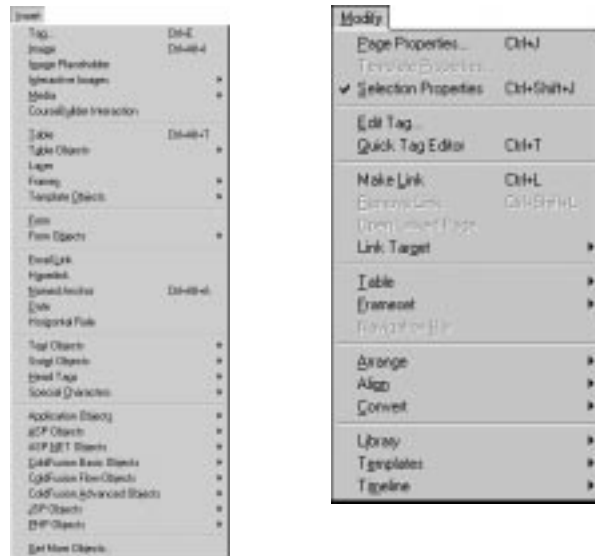

Čas 1

Sadržaj menija Insert (slika 1.14) otprilike odgovara sadržaju linije Insert. Sve elemente koji se nalaze u ovom meniju možete da postavite na stranicu. Meni Modify (slika 1.14) omogućava promenu osobina trenutno odabranog objekta.

Slika 1.14
Meniji Insert i Modify omogućavaju postavljanje i promenu osobina objekata

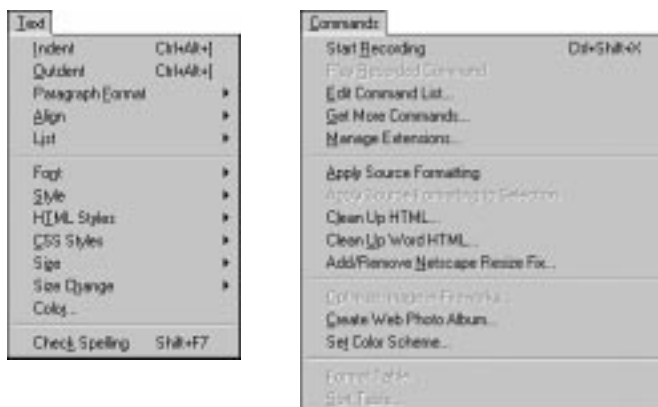

Meni Text (slika 1.15) omogućava detaljno određivanje osobina teksta na stranici. Za one kojima kucanje teksta bez grešaka predstavlja problem, u meniju Text se nalazi pomoć: komanda Check Spelling. U ovom meniju se nalaze skoro sve opcije iz Property Inspector, kada je selektovan tekst na stranici. Možete da odredite uvlačenje paragrafa, napravite listu ili promenite font, što je objašnjeno u sledećem času. Meni Commands (slika 1.15) sadrži korisne komande, kao Clean Up HTML i Clean Up Word HTML. Možete snimiti i emitovati animaciju ili formatirati i urediti tabelu. Možete odrediti raspored boja i "skočiti" u Macromedia Fireworks da biste optimizovali sliku.

Slika 1.15

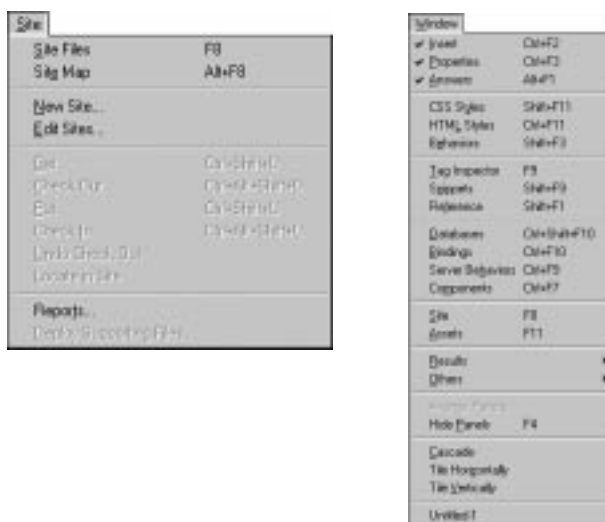
Sve komande potrebne za određivanje osobina teksta nalaze se u meniju Text. Meni Commands sadrži komande za snimanje animacija, središavanje HTML-a i formatiranje i uređivanje tabela. Moćna stvar!

Meni Site (slika 1.16) sadrži komande koje utiču na čitav web sajt. Rad sa web sajtom u Dreamweaveru je objašnjen u času 3, "Planiranje i definisanje projekta" i času 21. Meni Windows (slika 1.16) sadrži komande za pozivanje svih panela i inspektora u Dreamweaveru.

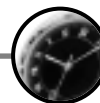
Slika 1.16

Komande iz menija Site služe za rad sa čitavim web sajtom, dok komande iz menija Windows služe za rad sa panelima i inspektorima.

Meni Help, osim komandi za pokretanje HTML help fajlova (fajlovi za pomoć korisnicima), sadrži komande koje omogućavaju registraciju Dreamweavera na Internetu (Meni Help je prikazan na slici 1.17). Ako želite da proverite koju verziju Dreamweavera koristite ili da pogledate serijski broj programa, pokrenite komandu About Dreamweaver iz ovog menija.

Nevidljivi objekti

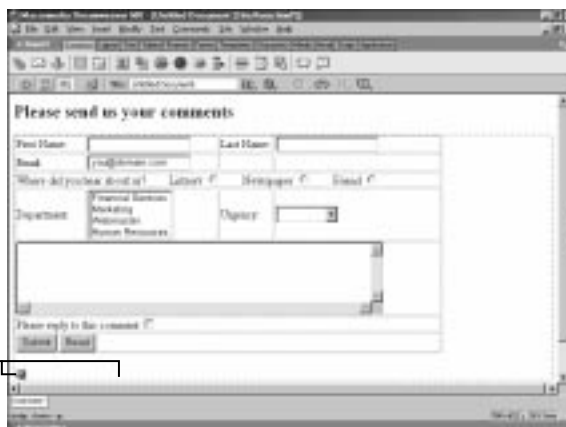
Neki objekti koje postavljate na web stranice koje pravite ne treba da budu vidljivi posetiocima sajta. Pošto je Dreamweaver WYSIWYG (What You See Is What You Get) program, Macromedia je morala da pronađe način da dok radite vidite i nevidljive objekte na stranici, kao što su npr. named anchors ili formulari. Komandu Invisible Elements, pomoću koje uključujete i isključujete prikaz nevidljivih elemenata, sadrži meni View.

Kada je komanda Invisible Elements uključena, kao što je prikazano na slici 1.19, u Dreamweaveru ćete videti tačkasti okvir crvene boje oko formulara i oznake koje predstavljaju named anchore (izgledaju kao mala sidra na zlatnom štitu). Odaberite te oznake i po želji pregledajte ili promenite osobine objekata u Property Inspectoru.

Slika 1.19

Web stranica sa prikazanim nevidljivim elementima omogućava odabiranje i menjanje osobina objekata na web stranici. Osobine se menjaju u Property Inspectoru.

Invisible elements

Ako Vam je potrebna pomoć...

Odaberite komandu Using Dreamweaver iz menija Help da biste pokrenuli fajlove za pomoć korisnicima u Dreamweaveru. Na levoj strani stranice je prikazan sadržaj, indeks pojmova, alatka za pretraživanje i najčešće pregledana uputstva. Na desnoj strani se prikazuje tekst onoga što odaberete na levoj strani. Dugmad u obliku strelice Next i Previous omogućavaju lak prelaz sa jedne na drugu temu.

Savet

Dok se upoznajete sa Dreamweaverom, verovatno ćete često koristiti dugmad Next i Previous. Teme su grupisane, a informacije o jednoj temi se često nalaze na više stranica. Kada pregledate sve što Vas je zanimalo o jednoj temi, lako ćete preći na drugu.

Čas 1

Kartica Contents (sadržaj) u Windowsu prikazuje sadržaj fajlova za pomoć korisnicima. Sadržaj je podeljen na više tema. Kada odaberete jednu od tema, pojavljuje se spisak podtema. Dugme Index omogućava pregled svih tema poredanih abecednim redosledom. Ako želite da pretražujete, pritisnite karticu Search. Kartica Favorites omogućava Vam da napravite sopstvenu listu omiljenih tema pritiskom na dugme Add na dnu prozora. Na Macintoshu je rad sa menijem Help malo drugačiji, a prozor Help Viewer je prikazan na slici 1.20. On omogućava dva različita prikaza raspoloživih tema, koje birate pritiskom na linkove Index ili Table of Contents.

Slika 1.20

Na Macintosbu u fajlovima za pomoć korisnicima možete da birate između prikaza Index ili Table of Contents

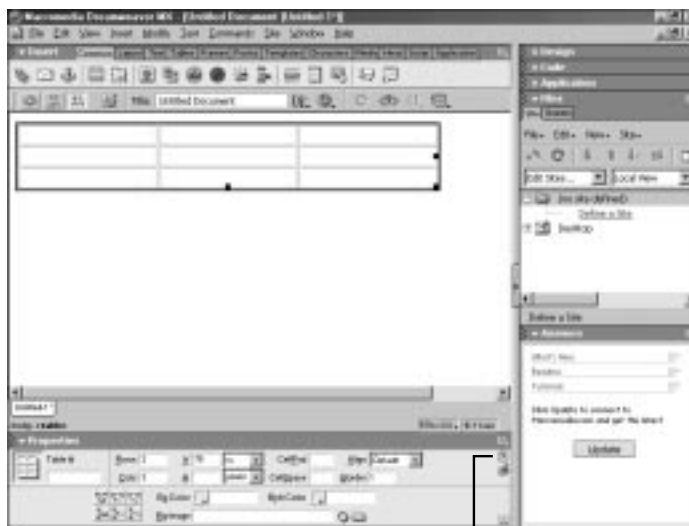

Najlakši način da dobijete pomoć u vezi određenog objekta je da startujete kontekstnu pomoć. Kada je selektovan neki objekat na stranici (i kada vidite njegove osobine u Property Inspectoru), kliknite na ikonice Help u Property Inspectoru, prikazanu na slici 1.21. Na taj način Dreamweaver će Vam prikazati informacije u vezi odabranog objekta.

Slika 1.21

Ikona Help u Property Inspectoru omogućava pristup osobinama trenutno selektovanog objekta. U ovom slučaju, selektovana je tabela.

Help icon

Otkrivanje novih mogućnosti Dreamweavera MX

Očigledno je da firma Macromedia vodi računa o željama web dizajnera, možda i zato što se na web sajtu Macromedie u velikoj meri koriste veštine u dizajniranju web stranica, na adresi www.macromedia.com. Postoji mnogo novina u Dreamweaveru MX, ali sam se odlučila da Vam predstavim samo neke.

Najvažnije nove mogućnosti Dreamweavera MX obuhvataju:

- **Obuhvaćene su mogućnosti programa** Dreamweaver UltraDev
Dreamweaver MX omogućava rad sa server-side skriptama, što je do sada bilo moguće samo u posebnom programu, Dreamweaver UltraDevu. Možete da koristite ASP, JSP, CFML ili PHP kodiranje web stranica.
- **Gotovi dizajni web stranica** Korišćenjem gotovih dizajna web stranica koje dobijate sa Dreamweaverom, možete značajno da uštedite na vremenu.
- **Site Definition Wizard** Pomoću ovog dijaloga možete brzo da definišete sajt. Inače ne koristim ovakve opcije u drugim programima, ali ova mi se zaista dopada.
- **Panel Answers** Omogućava lako povezivanje sa Macromedia Support Centerom (centrom za podršku Macromedie), gde možete da pronađete uputstva za rad sa Dreamweaverom.

Čas 1

- **File Explorer** Omogućava pretraživanje fajlova koji se nalaze i izvan definisanog web sajta.
- **Izveštaji u vezi propisa iz Rezolucije 508** Omogućava dobijanje informacija i izveštaja u vezi prilagođenosti web sajta potrebama osoba sa umanjenim fizičkim mogućnostima.
- **JavaScript pomoćni (pop-up) meniji** Omogućava pravljenje JavaScript pop-up menija direktno u Dreamweaveru.

Zaključak

U ovom času ste se upoznali sa prozorom Document i njegovim elementima, kao i sa menijima, statusnom linijom i raznim panelima u okviru Dreamweaverovog interfejsa. Upoznali ste se sa raznim vrstama panela, kao i sa komandama iz menija. Proučili ste Property Inspector i naučili kako da ga koristite. Upoznali ste se i sa novim mogućnostima Dreamweavera.

Pitanja i odgovori

- P Kako da proširim prozor Document do maksimalne veličine?**
- O** Proširite prozor Document pomoću dugmeta Maximize. Ako vam je potrebno još prostora u vertikalnoj ravni, možete da "spustite" Property Inspector i liniju Insert. Ako želite da proširite prozor Document u horizontalnoj ravni, uklonite grupe panela. Na taj način ćete dobiti maksimalan prostor za pravljenje web stranica.
- P Dosadilo mi je da postavljam kursor iznad dugmeta na liniji Insert, da bih saznao koja je njihova funkcija! Zar ne postoji lakši način za to, barem dok se bolje ne upoznam sa komandama?**
- O** Unapred je određeno da Dreamweaver prikazuje samo ikonice na liniji Insert, ali to možete da promenite u dijalogu Preferences. Kliknite na kategoriju General u dijalogu Preferences. U padajućem meniju Insert Panel odaberite opciju Icons and Text. Pored ikonica na liniji Insert će se pojaviti tekstualni natpisi.
- P Zašto su tasteri Tables i Layers "bledi" na liniji Insert?**
- O** Ne možete da koristite komande Tables i Layers, dok se nalazite u prikazu Layout. Ako želite da koristite te tastere, morate da pređete u prikaz Standard. Na kartici Layout, u okviru linije Insert, se nalaze dugmad za prelaz iz jednog u drugi prikaz (na Macintoshu se te komande nalaze na dnu linije Insert).

Radionica

Radionica sadrži kviz pitanja i aktivnosti pomoću kojih ćete utvrditi sve što ste naučili u ovom času. Ako bude potrebno, odgovore na postavljena pitanja možete pročitati odmah posle pitanja.

Kviz

1. Koje menije treba da koristite da biste otvorili panele u Dreamweaveru?
2. Koja tri standardna elementa se nalaze u statusnoj liniji u prozoru Document?
3. Da li je Dreamweaver HTML editor, program za autoring ili program za rad sa web sajtovima?

Odgovori

1. Meni Window omogućava uključivanje ili isključivanje svih panela i inspektor. Oznaka za štikliranje se nalazi pored komande koja je uključena.
2. Linija Status sadrži Tag Selector, meni Window Size i statistiku za preuzimanje sa Interneta. Ukoliko želite, možete da uključite i prikaz linije Launcher pomoću komande Preferences.
3. Pardon, ovo je trik pitanje! Dreamweaver je sve što je nabrojano u pitanju.

Vežbe

1. Odaberite komandu Preferences iz menija Edit. Označite kategoriju General i odaberite opciju Icons and Text u padajućem meniju Insert Panel. Kliknite na dugme OK. Primetićete da se pored ikonice u liniji Insert sada nalazi i tekst.
2. Eksperimentišite sa proširivanjem i skupljanjem panela. Promenite veličinu panela. Istražujte menije na panelima, koji se nalaze u gornjem desnom uglu panela.
3. Kliknite na karticu Forms u okviru linije Insert. Ubacite formular u prozor Document. Ako ne vidite formular, uključite prikaz nevidljivih elemenata. Kliknite van formulara na stranici i pokušajte da ga selektujete. Primetićete da ste u tome uspeali kada budete videli njegove osobine prikazane u Property Inspectoru. Pokušajte da selektujete oznaku form u Tag Selectoru.

Blanko